

Stenografični zapisnik

osme seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 3. julija 1901.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekszellenca baron Viktor Hein; c. kr. deželne vlade svetnik vitez Oskar Kaltenegger in c. kr. okrajni glavar Viljem Haas. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, Feliks pl. Lenkh, Ivan Murnik, baron Alfonz Wurzbach. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VII. deželnozborske seje dne 1. julija 1901.
2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
3. Priloga 34. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga glavna bilanca ljubljanskega mestnega loterijskega posojila za l. 1900 z dotičnimi računskimi sklepi in proračun posojilnega in amortizacijskega zaklada za l. 1901.
4. Priloga 35. Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi v cestnem okraju Škofjeloškem se nahajajoče občinske ceste od Češnjice do Rudnega med okrajne ceste.
5. Priloga 37. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži projekt z dotičnim načrtom zakona o preložitvi Prečenske okrajne ceste med Beršljinom in Prečno v cestnem okraju Novomeškem.
6. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži projekt z dotičnim načrtom zakona o preložitvi okrajne ceste Tacen-Skaručna-Vodice v Tacnu in na progi Šmartno-Povodje.
7. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora:

§ 3. A: Deželna kultura (od marg. št. 114 dalje).

Stenographischer Bericht

der achten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 3. Juli 1901.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto von Detela. — Regierungsvetreter: K. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr von Hein; k. k. Landes-Regierungsrath Oskar Ritter v. Kaltenegger und k. k. Bezirkshauptmann Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Felix v. Lenkh, Johann Murnik, Alfons Freiherr von Wurzbach. — Schriftführer Landtschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der VII. Landtagsitzung vom 1. Juli 1901.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 34. Bericht des Landesauschusses, womit die Hauptbilanz des Laibacher städtischen Lotterie-Anlehens pro 1900 nebst den einschlägigen Rechnungsabschlüssen und die Vorschläge des Anlehens- und Amortisationsfondes für das Jahr 1901 vorgelegt werden.
4. Beilage 35. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Bischofack gelegenen, von Češnjica bis Rudno führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.
5. Beilage 37. Bericht des Landesauschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Prejščna-Bezirksstraße zwischen Beršlin und Prejščna im Straßenbezirke Rudolfswert sammt dem einschlägigen Gesekentwurfe in Vorlage gebracht wird.
6. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Tacen-Skaručna-Woditzer Bezirksstraße in Tacen und in der Strecke St. Martin-Povodje, sammt dem einschlägigen Gesekentwurfe vorgelegt wird.
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses:

§ 3, A: Landeskultur (von Marg. Nr. 114 an).

8. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o:
 uvodu in dodatku;
 § 4.: Deželne podpore;
 § 8. C: Kmetijska šola na Grmu;
 § 9.: Ustanove.
9. Ustna poročila upravnega odseka o peticijah:
- županstva na Rakeku za uvrstitev občinske ceste od Rakeka do Lazov med okrajne ceste;
  - županstva v Brusnicah za uvrstitev občinske ceste od Velikih Brusnic do vasi Gaberje med okrajne ceste;
  - o letnem poročilu deželnega odbora:
 § 3. B: Agrarne razmere;
 § 5.: Občinske stvari.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1901 (k prilogi 11.) in o dotičnih peticijah.
11. Ustno poročilo upravnega odseka o uvrstitvi 1300 m dolge proge občinske ceste Mirnapeč-Dolenjave v cestnem okraju Novomeškem med okrajne ceste (k prilogi 32.).
12. Ustna poročila upravnega odseka o peticijah:
- posestnikov iz Zaloga, občina Šmarje, za podporo za napravo vodnjaka;
  - županstva Šmihel-Stopiče za napravo kapnic v več vaseh ondotne občine;
  - društva v pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja za prispevek.
8. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-ausschusses über:
 Einleitung und Anhang:
 § 4. Landesunterstützungen;
 § 8 C: Landwirtschaftliche Schule in Stauden;
 § 9: Stiftungen.
9. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:
- des Gemeindeamtes in Rakel um Einreihung der Gemeindestraße von Rakel bis Laze unter die Bezirksstraßen;
  - des Gemeindeamtes in Brufniz um Einreihung der Gemeindestraße von Groß-Brufniz bis zur Ortschaft Gaberje unter die Bezirksstraßen;
  - über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses:
 § 3 B: Agrarverhältnisse;
 § 5: Gemeindeangelegenheiten.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Normal-schulfonds-Voranschlag für das Jahr 1901 (zur Beilage 11) und über die bezüglichen Petitionen.
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung einer 1300 m langen Theilstrecke der Sönigstein-Niederdorfer Gemeindestraße im Straßenbezirke Rudolfswert in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 32).
12. Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:
- der Zusaffen von Saloch, Gemeinde St. Marein, um Subvention für die Errichtung eines Brunnens;
  - des Gemeindeamtes St. Michael-Stopitsch um Errichtung von Cisternen in mehreren Ortschaften der dortigen Gemeinde;
  - des Vereines zur Förderung der Morastkultur in Laibach um Bewilligung eines Beitrages.

Začetek seje ob 9. uri 20 minut dopoludne.

Beginn der Sitzung um 9 Uhr 20 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Proglašam sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VII. deželno-zborske seje dné 1. julija 1901.**1. Lesung des Protokollses der VII. Landtags-sitzung vom 1. Juli 1901.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik VII. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der VII. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Izročene so sledeče peticije, in sicer potom deželnega odbora, ki se izročajo finančnemu odseku:

Berein zur Schaffung eines Studentenheim's an der Hochschule für Bodencultur in Wien, bittet um eine Subvention.

Polak Lorenc na Črnučah prosi podpore.

Bauer Ana, vpokojena učiteljica v Ljubljani, prosi za zvišanje pokojnine.

Treven Gabrijela, nadučiteljska sirota v Idriji, prosi podpore.

Philharmonische Gesellschaft in Laibach bittet um Subventionsbewilligung pro 1902—1904.

Gospod poslanec Kušar izročja prošnjo trgoveškega društva „Merkur“ v Ljubljani za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izročja prošnjo konzorcija za zgradbo železnice, za dovoljenje predujema 8000 K iz deželnega železniškega zaklada.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Žitnik izročja prošnjo več posestnikov iz vasi Trebčane, občine Jablanica, za napravo načrta za vodovod.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

3. Priloga 34. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga glavna bilanca ljubljanskega mestnega loterijskega posojila za l. 1900 z dotičnimi računskimi sklepi in proračun posojilnega in amortizacijskega zaklada za l. 1901.**3. Beilage 34. Bericht des Landesauschusses, womit die Hauptbilanz des Laibacher städtischen Lotterie-Anlehens pro 1900 nebst den einschlägigen Rechnungsabschlüssen und die Vorschläge des Anlehens- und Amortisationsfondes für das Jahr 1901 vorgelegt werden.**

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 35. Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi v cestnem okraju Škofjeloškem se nahajajoče občinske ceste od Češnjice do Rudnega med okrajne ceste.**4. Beilage 35. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Bischofslad gelegenen, von Češnjica bis Rudno führenden Gemeindefraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 37. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži projekt z dotičnim načrtom zakona o preložitvi Prečenske okrajne ceste med Beršljinom in Prečno v cestnem okraju Novomeškem.**5. Beilage 37. Bericht des Landesauschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Prečsna-Bezirksstraße zwischen Beršlin und Prečsna im Straßenbezirke Rudolfswert sammt dem einschlägigen Gesekentwurfe in Vorlage gebracht wird.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 38. **Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži projekt z dotičnim načrtom zakona o preložitvi okrajne ceste Tacen-Skaručna-Vodice v Tacnu in na progi Smartno-Povodje.**

6. Beilage 38. **Bericht des Landesauschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Tacen-Skaručna-Voditzer Bezirksstraße in Tacen und in der Strecke St. Martin-Povodje, sammt dem einschlägigen Gesetzenwurfe vorgelegt wird.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Točka:

7. **Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora:**

§ 3. A: Deželna kultura (od marg. št. 114 dalje).

7. **Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses:**

§ 3, A: Landescultur (von Marginal Nr. 114 an).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V nadaljevanju podrobne razprave gledé § 3. „Deželna kultura“ predlaga upravni odsek, da se točki 114.—116. vzameta na znanje. (Obvelja. — Angenommen.)

Točke 117.—136. obravnavajo mlekarstvo v deželi. Upravni odsek nima ničesar pripomniti in usojam si predlagati, da se te točke vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Nekateri poslanci želé, da bi referent deželnega odbora dal pri tej točki nekoliko obširnejših pojasnil v povzdigi mlekarstva in sirarstva, v kolikor je bilo delovanje deželnega odbora vršeno. Visokej zbornici imam sporočiti o tem, da je deželni odbor lansko leto nastavljal začasno gospoda Otona Dontoriča, ki se je šolal na grmski šoli, potem bil s podporo dežele v Proskanu v pruskej Šleziji, da se je izučil v izdelovanju finih namiznih sirov, potem v Švici in konečno, ko se je lanskega leta ustanovil sirar-

ski zavod v Dorrenu, v Vorallbergu je bil tudi ta mladenič poslan v dotično šolo, kjer je I. semester z jako povoljnim uspehom dovršil, potem pa zaradi bolezni moral izstopiti. Mej tem je videl deželni odbor iz poročil c. kr. kmetijske družbe in raznih sirarskih zadrug, da ljudje ne morejo lahko razpečavati svojih izdelkov, osobito sira, in referent deželnega odbora je prišel do prepričanja, da je absolutno treba pridobiti večšega moža, pravega strokovnjaka za deželo, ki bo učil naše sirarje pravilno izdelovati sir. O priliki, ko je referent izrekel, da se je otvorila šola v Dorrenu, t. j. zavod, ki ima služiti za celo Avstrijo in ki tudi veliko podporo dobiva od c. kr. poljedelskega ministerstva, in da se je tam poseben večak za sirarskega mojstra namestil, porabil je referent deželnega odbora priliko in je vprašal dotičnega deželnega odbornika, ki je referent v Vorallbergu, kake osebe so se oglasile za službo sirarskega mojstra in poizvedel je, da se jih je oglasilo 12 prosilcev, dočim se iz Avstrije ni oglasil noben kompetent. Potem sem vprašal nekatere poslance in deželne odbornike, ali bi ne kazalo z ozirom na to, da ima deželni kulturni zaklad več tisoč kron prebitka, da bi se začasno najel iz tega fonda več in izobražen mož, sirar, ki bi hodil po gorenjskih planinah in drugih ter obiskoval mlekarke zadruge in jim dajal navodil, kako je zboljšati sirarstvo. Konstatiram tudi, da je cena sirom na Kranjskem jako nizka. Ne maram navajati, kaj so vzroki, ampak le kratko omenjam, da je cena 52—56 kr. za kilo cena, ki jo naš sirar dobi za svoje izdelovanje, to je pa cena, ki jako nizko plačuje mleko, kajti po tej ceni se mleko izplačuje po 3¹/₂—4 kr. Jasno je osobito, ker vidimo, da se v tolikem številu po celem Kranjskem ustanovljajo mlekarke in sirarske zadruge, kakor je to gospod poročevalec v svojem obširnem vpeljanem govoru navajal, velik napredek glede mlekarstva in sirarstva v naše deželi, da je tukaj treba vmes poseči, da se akcija uravna in da bodo tudi glede kakovosti dosegli tak produkt, da bodo našim sirom zagotovljeni verni in dobri kupci. Pri tej kvaliteti, kakoršno ima ogromna večina našega sira, ni čuda, da je toliko težko prodajati naš sir in da naši sirarji tako malo skupijo za svoje izdelke.

Deželni odbor me je pooblastil, da sem potem stopil v nadaljne dogovore in po nasvetu dotičnega deželnooborniškega referenta predarlberškega in posvetovanjih s prvim strokovnjakom v sirarstvu Vildom na Dunaju, obrnil sem se do tistih mož kompetentov, ki so bili za službo mlekarkega in sirarskega mojstra v Dorrenu oglasili in posrečilo se mi je, da sem dobil moža, ki je bil secundo loco predlagan za dotično službo, pri katerej izbiri je ne-le predarlberški deželni odbor, ampak tudi c. kr. poljedelsko ministerstvo imelo odločevati.

Tu bi bil ta mož prišel na vrsto, ako bi ne bil slučajno prvi kompetent teoretično še bolj izobražen. Mož, ki ga imamo v deželi, g. Sieber je rodom Švicar, izobrazil se je na šoli v Busti-ju ter je potem na dotični šoli služil kot sirarski mojster 7 let, prakse pa ima skupaj že 30 let, tu je nastopil svoje delovanje dne 1. junija t. l. in že v par dneh

je pokazal, da je pópólnoma na pravem mestu, ker je takoj pri prihodu nekako preustrojil sirarstvo. Priredil je 12 dneven kurz za odrasle sirarje v Bohinju, ki bodo šli sedaj na planine, in konstatiral je, da morajo biti kake posebne razmere, da se iz bohinjaškega sira ne da napraviti pravi ementalški sir. Ko je mleko natančno preiskal, našel je, da pomešujejo mleko in to je bil povod, da dotični sir ni imel take kvalitete, kakor jo potrebuje. Odpravil je ta nedostatek, in vpeljal potem drug način izdelovanja sira in kdor ima možnost o njegovej sposobnosti soditi, mora priznati, da je jako izurjen veščak v sirarstvu, od katerega je z gotovostjo pričakovati povoljnih uspehov in ki bo pravi reformator sirarstva v naši deželi. Deželni odbor je namenil, temu možu dati nalog, da bo ob času planinčarstva prehodil vse planine in hribe in da bo odpravil napake, na jesen pa ga bo pustil prepotovati vso deželo in pregledati vse mlekarske in sirarske zadruge. Priredil bo pa tudi več mesečnih kurzov za odrasle sirarje, ki bodo tako 4 ali 5 mesecev imeli priliko se temeljito v sirarstvu poučiti.

Da se pa vpelje pravilno izdelovanje ementalškega sira, ki edino ima ceno 70—75 kr. za kilo in ki je blago, ki se na domačih in inozemskih trgih še vedno lahko spečava, treba je vsekako velike množine mleka. To bo edino mogoče dobiti v Bohinju, kjer je 11 mlekarskih in sirarskih zadrug, tako da bo mogoče pravilno izdelovanje ementalškega sira vršiti. Visoki zbor naj iz tega sprevidi, da je bila prava misel deželnega odbora, kakoršna se je tudi v finančnem in upravnem odseku obravnavala, da je namestil tega veščaka, o katerem je upati, da bo produkcijo sirarstva spravil v nov tir, da bo ne le našim gorenjskim kmetom, ampak tudi kmetom na Notranjskem pripomoglo do novih virov dohodkov.

Visoka zbornica izvoli to poročilo dodatno k tiskanemu poročilu na znanje vzeti.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Na obširno poročilo gospoda predgovornika nimam drugega omeniti, kakor izreči svoje zadovoljstvo in hvalo deželnemu odboru, da je to zadevo tako dobro proučil in nastavljal veščaka, od katerega je v mlekarstvu pričakovati velikih uspehov.

V drugem samo še enkrat predlagam, da se marg. št. 117.—136. vzamejo na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točke 137.—145. obravnavajo gozdarstvo in pogozdarstvo Krasa. Glede teh točk nima upravni odsek ničesar drugega omeniti, kakor to, da je želeli, da bi se pogozdovanje oziroma nasaditev gozdnih parcel hitrejše in boljše vršila, kakor dosedaj. En korak v dosego tega cilja je tudi to, da bi se

iz državnih gozdnih drevesnic dale dotične sadike strankam v jeseni na razpolago, kajti sicer lahko pridejo v neprijetni položaj, da jim spomladi manjka prilike, nasaditi izsekane gozde. Ker je gozd tisti del našega gospodarstva, od katerega imamo v bodočnosti največjih uspehov pričakovati, zato treba vse olajšati, kar omogoči napredovanje v tej panogi.

Zato stavljam v imenu upravnega odseka sledečo resolucijo:

„Deželnemu odboru se naroča, da se opetovano obrne do visoke c. kr. vlade, da se v jeseni tudi oddajajo sadike iz državne gozdne drevesnice.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede o resoluciji upravnega odseka?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo ravnokar prečitani resoluciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj prosim še glasovati o predlogu gospoda poročevalca, da se marg. št. 137.—145. vzamejo na znanje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Lenarčič:

Predlagam končno tudi še v imenu upravnega odseka, da se marg. št. 146. in 147. na znanje vzameta.

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu upravnega odseka, blagovolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je rešena 7. točka dnevnega reda.

Daljna točka je:

8. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o:

uvodu in dodatku;

8. Mündlicher Bericht des Rechnungsführers über:

Einleitung und Anhang.

Poročevalec Ažman:

Poročati mi je v imenu odseka za letno poročilo, katero je deželni odbor sestavil za poslovno dobo od 1. oktobra 1899 do konca septembra 1900. To poročilo je po svoji zunanji upravi in notranjem sestavu enako poročilo prejšnjega leta, in s hvalo omenjam, da je deželni odbor skrbel za sistematični sestavek in jasni pregled. To poročilo nam je bilo predloženo v 3. seji letošnjega zasedanja, dasiravno je odsek mislil, da bi bilo še boljše, ko bi nam bilo poročilo predloženo že v prvi seji. Vendar o tem dalje nimam povoda govoriti, ker bodo v tej zadevi prihodnji deželni očetje svojo željo lahko izrazili, kakor bodo hoteli. O uvodu letnega poročila in o dodatku, v katerem so po posameznih sejah deželnozbornski sklepi uvrščeni, ni imel odsek ničesar pripomniti, in zatorej prosim v imenu našega odseka, da se uvod in dodatek vzame z odobravanjem na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

§ 4.: Deželne podpore;

§ 4: Landesunterstützungen.

Berichterstatter Alm:

Hohes Haus! Ich habe die Ehre, im Namen des Rechenschaftsberichts-ausschusses über § 4 „Landesunterstützungen“ zu referiren. Ich nehme an, daß die Herren den diesbezüglichen Bericht einer eingehenden Durchsicht unterzogen haben und werde mich daher nur auf die Hauptsummen beschränken.

Sämmtliche Unterstützungen betragen 60.150 K gegenüber dem Betrage von 45.956 K 85 h im Jahre 1899. Es ergibt sich daher gegenüber dem Jahre 1899 eine Mehrausgabe von 14.193 K 15 h im Jahre 1900.

Daß die Landesunterstützungen im verflossenen Jahre bedeutend größer waren, als im Jahre 1899, zeigt schon die Marginalnummer 3, wo es heißt: „Infolge Eisdrucke an den Obstbäumen“ aus welchem Anlasse der Landesauschuß eine Unterstützung von 8000 K bewilligt hat.

Der Rechenschaftsberichts-ausschuß stellt sohin den Antrag:

„Der Landtag wolle beschließen:

§ 4 des Rechenschaftsberichtes wird genehmigend zur Kenntniß genommen.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Iz uradnega lista od ponedeljka razvidim, da je dne 25. junija t. l. naredila toča po črnomaljskem okraju ogromno škodo. Tu so našete mnoge vasi, in bere se, da je po nekaterih vaseh toča popolnoma vse potolkla, druge več ali manj oškodovala, in tukaj je navedeno, da škoda znaša prilično 60.000 K. Uradne poizvedbe se najbrž še niso izvršile, da bi se gotovi znesek vedel, koliko je škode, vendar, kadar se bo to zgodilo in bo deželni odbor dolično poročilo prejel in kadar mu bodo dohajale prošnje od dotičnih prebivalcev, bi jaz kot zastopnik onih krajev prav toplo priporočal, da se na dotične prošnje kolikor mogoče dobrohotno ozira in pomaga, kolikor je v njegovi moči.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Berichterstatter Alm:

Nein.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu odseka za letno poročilo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

§ 8. C: Kmetijska šola na Grmu;

§ 8 C: Landwirtschaftliche Schule in Stauden.

Poročevalec Schweiger:

Visoki deželni zbor! O kmetijski šoli na Grmu poročam tako: Marginalni točki 59 in 60 naj se blagovoljno na znanje vzameta, ker govori samo o personalu. Našteti so namreč učenci, ki so v šolo sprejeti bili.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 61 govori o pouku, o higijeni, da bi se namreč ta pouk vpeljal v šolo. V odseku smo se o tem predlogu razgovarjali in sklenili, priporočati visoki zbornici, da se izreče, da bi zadostovalo le to, da naj bi se učenci poučevali, kako bi bilo pomagati v neugodah in nesrečah, kadar je potrebna prva pomoč, in da bi se učencem nič daljega z nova ne nalagalo, ker se imajo itak dosti učiti, in ker

vemo, s kaki predvednostmi pridejo učenci na šolo. Torej prosim to številko v tem smislu na znanje vzeti, da bi zadostovalo, poučevati učence samo o prvi pomoči v nezgodah.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 62 poroča, da se bo na šoli vršil dvamesečni tečaj o sirařstvu in mlekarstvu. Odsek to z veseljem na znanje vzame in toliko bolj odobruje, ker bo, kakor smo slišali iz poročila gospoda referenta deželnega odbora, ta pouk tudi prevzel toliko pohvaljeni veščak gospod Sieber. Torej prosim, da se ta številka na znanje vzame.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ravno tako naj se marg. št. 63—67 vzamejo na znanje, ki govore o irrelevantnih rečeh.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pride na vrsto marg. št. 68 in 69, upravnik in vinščak.

Častiti gospodje! Šestkrat že poročam o grmski šoli v visoki zbornici, in kakor rudeča nitka vlekla se je in se še sedaj vleče ta nesrečna številka ena kakor druga, ki nam naznanja: odpovedal se je službi ta uslužbenec, odpovedal se je službi oni uslužbenec, in da tudi prihodnje poročilo ne bo brez te nesrečne nitke, dokazujeta ta dva lista, iz katerih je razvidno, da so se taki nedostatki tudi že v tem letu godili na grmski šoli. Tukaj je sicer rečeno, da je deželni odbor priporočal vodstvu za to skrbeti, da zlasti upravnika trajno v službi ohranja, ker vpliva to menjavanje neugodno na učence in gospodarstvo. Temu mora vsak pritrčiti, ali žalibog se tukaj zopet stara pesem poje o tem naročilu. Vsi tisti, ki smo gospodarji, vemo, kaka težkoča je sedanje čase z uslužbenci ali delalci sploh in da le pameten in moder gospodar si ohranja družino, da mu ne uide. Kar zadeva gospodarja na Grmu, očitno tu povem, da ta gospod ne zna ali neče ravnati z družino, kakor zahtevajo današnje razmere, ker ta gospod — naj se mi izraz dovoli — vlada na grmu kakor nekak paša, in oprostite gospodje, grob je kakor pravi Nemeč „Königgrub“. (Veselost. — Heiterheit.) Rekel sem, da že šestkrat poročam v visoki zbornici o eni in isti stvari. Naj dam danes odduška svojim notranjim čustvom glede tega, kar poročam, in sicer tako, da bo tisti gospod, ki bo prihodnjič poročal o grmski šoli (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: Ali ste odstavljani?) rekel: „Marg. številka tale in tale naznanja: gospod vodja Dolenc se je službi odpovedal, (Veselost. — Heiterheit.) če pa to ne, pa vsaj tako: gospod vodja Dolenc je šel v pokoj“. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterheit.) Prosim, da se te 3 številke 68., 69. in 70. vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Nekako vkoreninila se je navada, čestita zbornica, da imajo nekaj let sem, kakor ima klerikalna

stranka svojega zajca, skoro vse stranke te zbornice voditelja naše grmske šole za nekakega zajca, za katerim neprestano silijo in mu očitajo vse mogoče in nemogoče stvari. Kot poslanec novomeškega mesta, kateremu je tudi na srcu blagostanje grmske šole, moram vendar odločno ugovarjati, da se odstrani poslanca, ki morda v prihodnjem zasedanju ne bo več zastopal belokranjskega okraja in ki je morda tudi dobil znano pismo, s katerim se je od bodoče kandidature odstavil, tako nedelikatno in naravnost žaljivo kritikuje vodja grmske šole, ki ima kakor vsak človek, svoje slabosti, ki pa ima, to mora zbornica lojalno priznati, tudi veliko dobrih svojstev. Saj gospod vodja ni tako zavržen človek, kakor ga hoče gospod Schweiger tu pred celo visoko zbornico trditi, in vsekakor se mora priznati, da je njegovo stališče vendar tudi težavno. Prepira se s posli! Gospoda moja! Koliko pa je gospodarjev, ki se ne prepirajo s posli? Posli so vsled tiste napačne gospodarske agitacije klerikalne stranke dobili nekaj demokratičnega duha v sé in le pomislite gospodje, tudi kmet ima svoje pravice, in če boste posle tako naprej ščuvali, potem je gotovo, da bo marsikatera kmetija prišla na kant. Če se tudi na Grmu zgodijo take reči, jeto pač najmanjša prilika, ki opravičuje gospoda poročevalca se na krut način norčevati iz funkcionarja, ki je že toliko let v deželni službi. Gospoda moja! Če tako želite in komaj pričakujete, da se vam naznani vesela vest, da se je vodja grmske šole odpovedal službi, potem imejte toliko poguma, da naravnost stavite predlog, da se vodja, če mislite, da ni več za rabo, vpokoji! Na vsak način pa moram proti takemu napadu nastopiti, ker ne vidim iz besed gospoda Schweigerja nobene vzroka, ki bi ga opravičil k tako naravnost uničujoči obsodbi. Iz tega stališča moram torej odločno ugovarjati, da se tako nastopi proti možu, ki je vendar že toliko časa v deželni službi in končno vsaj toliko zasluži, da se ga očitno ne smeši v tej visoki zbornici!

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne — gospod poročevalec?

Poročevalec Schweiger:

Ne.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom, da se marg. št. 68., 69. in 70. vzamejo na znanje, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

Poročilo odseka za letno poročilo o

§ 9.: Ustanove.

§ 9.: Stiftungen.

Poročevalec Schweiger:

Prosim visoko zbornico, da ta paragraf na znanje vzame in odobri.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

9. Ustna poročila upravnega odseka o peticijah:

- a) županstva na Rakeku za uvrstitev občinske ceste od Rakeka do Lazov med okrajne ceste;

9. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:

- a) des Gemeindeamtes in Rakel um Einreihung der Gemeindestraße von Rakel bis Lase unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec Božič:

Visoka zbornica! Županstvo na Rakeku je uložilo prošnjo do deželnega zbora, da naj bi se tudi oni del ceste, ki vodi od Rakeka skozi Ivanje Selo do Lazov in ki se nahaja v cestnem okraju cirkniskem, tudi uvrsti v tisto kategorijo, v katero se je uvrstil ostali del ceste, ki leži v logaškem cestnem okraju. Ta zadeva je že nekoliko stara, kajti prva prošnja je bila že l. 1891 uložena od takratnega cestnega odbora logaškega, ki je obsegal sedanja sodna okraja Logatec in Cirknico. V tej prošnji se je v prvi vrsti zlasti to naglašalo, da bi bila ta cesta velikanskega pomena in da bi sčasoma gotovo postala državna cesta, ker veže med seboj Goriško, Kranjsko in Hrvaško. Dotični sklep cestnega odbora logaškega bil je pravilno objavljen in ni bila nobena pritožba vložena proti njemu. V teku let so se pa razmere spremenile vsled ustanovitve okrajnega sodišča in davkarije in drugih potrebnih uradov v Cirknici v toliko, da so se vsled tega izločile iz tega okraja tudi občine Unec, Rakek in Žilce in kot naravna posledica tega ustanovil se je nov cestni odbor cirkniski. Deželni odbor je dobil takrat od deželnega zbora nalogo, naj poizveduje pri dotičnih dveh cestnih odborih, ali sta še oba mnenja, da se uvrsti ta cesta med okrajne ceste in ali se zavežeta plačevati prispevek za vzdrževanje ceste. Logaški cestni odbor je ostal dosleden svojemu sklepu in

deloval z vso unemo na to, da bi se uvrstila ta cesta med okrajne ceste, katere poprava, to je stroški nasipanja, trebljenje jarkov in semtertje morebitno razširjenje ceste, bi znašala 9450 gld. ali 18.900 K. In ako bi občani z vožnjo gramozna nekoliko odslužili, bilo bi to za 2000 K ceneje. Nasprotno je pa cirkniski cestni odbor zavzel vse drugo stališče, namreč, da je ta cesta postala za Cirknico brez vsakega pomena, odkar se je izločila iz sodnega okraja logaškega, kajti sedaj ni toliko posla v logaškem okraju in tudi kupčije ne, in v obče pravi, da bi bil promet jako majhen ter potem tudi naglaša, da ima Cirknica v teh dneh precej veliko stroškov, tako se namerava napraviti velik vodovod, potem se namerava za zgradbo nekega poslopja izdati mnogo denarja in z občinskimi dokladami so že tako preobloženi, da jim nikakor ne kaže, plačevati za vzdrževanje te ceste, ki je po njihovem mnenju popolnoma nepotrebna, kakega prispevka. Pripravljenega se je pa izrekel, da, ker je dotični del te občinske poti, ki veže Rakek z Ivanjim Selom, tej občini res nekoliko v korist in ker ta občina prispeva s svojimi cestnimi dokladami za vzdrževanje okrajnih cest, ki jih ne rabi, dovoliti podporo za vzdrževanje te občinske poti, ki naj bi pa tudi poslej ostala občinska pot.

Deželni odbor je nekako pritrdil temu mnenju in je v svojem poročilu l. 1899 predlagal deželnemu zboru samo uvrstitev tistega dela te občinske ceste, ki leži v logaškem cestnem okraju in ki meri približno $8\frac{1}{2}$ km, med okrajne ceste in je dovolil za njeno popravo 2000 K podpore. Glede onega dela te občinske poti, ki leži pa v cestnem okraju cirkniskem, bil je mnenja, da ni potrebna uvrstiti med okrajne ceste iz razlogov, ki jih je cirkniski cestni odbor navedel.

Upravni odsek je bil mnenja, da stališče, ki ga je zavzel okrajni cestni odbor cirkniski in za njim tudi deželni odbor, ni bilo popolnoma pravilno, kajti upoštevati je to, da logaški cestni odbor nikdar ne bi dovolil tako znatnih stroškov za posipavanje in vzdrževanje tistega dela te ceste, ki leži v njegovem področju, ako ne bi bil imel nade, da se tista cesta podaljša, kajti ta del postane popolnoma brez pomembe za cestni odbor logaški, ako se ne nadaljuje, kajti edino le to jih je vzpodbudilo do tega, da so glasovali za tako žrtev, ker upajo, da se bo cesta nadaljevala do Rakeka in tako zadobila zveza s Cirknico. Vsled tega je bil upravni odsek mnenja, da bi kazalo o tem nekoliko razmišljati in pozvedovati, in da bi zlasti deželni odbor to vprašanje nekoliko bolje uvaževal in morda stavil v prihodnjem zasedanju tak predlog, ki bo pravičen za logaški cestni okraj in za občine Rakek, Ivanje Selo in Lazi in za vse tiste občine, ki leže ob tej cesti. Vsled tega pooblastil me je upravni odsek, da visokemu deželnemu zboru naslednje predlagam:

„Deželni zbor skleni:

Ta prošnja odstopi se deželnemu odboru v nadaljnjem poizvedbe z naročilom, da v prihodnjem zasedanju deželnemu zboru o njej poroča.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Potem pride prošnja:

b) županstva v Brusnicah za uvrstitev občinske ceste od Velikih Brusnic do vasi Gaberje med okrajne ceste;

b) des Gemeindeamtes in Brusniz um Einreihung der Gemeindefraße von Groß-Brusniz bis zur Ortschaft Gaberje unter die Bezirksstraßen.

Berichterstatter Alm:

Hoheß Haus! Es liegt ein Gesuch der Gemeinde Brusniz im politischen Bezirke Rudolfswert vor, in welchem die Gemeinde sagt, daß sie bereits vor 15 Jahren an das hohe Haus mit der Bitte herangetreten sei, daß die Gemeindefraße zwischen Gaberje und Brusniz in die Kategorie der Bezirksstraßen aufgenommen werden möge. Dieses Gesuch wurde seinerzeit abgewiesen, indem der Bezirksstraßenausschuß sich dahin geäußert hatte, daß er sehr viele andere Correcturen der Straße vorzunehmen habe, daher nicht im Stande sei, dem bezeichneten Wunsche nachzukommen. Die Straße von Gaberje nach Brusniz befindet sich allerdings in einem außerordentlich schlechten Zustande und ich glaube kaum, daß der Bezirksstraßenausschuß sie in dem Zustande übernehmen würde, in dem sie sich jetzt befindet; allerdings ist Brusniz nicht nur Sitz des Gemeindeamtes, sondern auch des Pfarramtes für Gaberje, wie auch des Postamtes. Beilagen liegen dem Gesuche nicht bei. Der Verwaltungsausschuß, in dessen Namen ich zu referiren die Ehre habe, hat sich dahin ausgesprochen, daß das Gesuch abgewiesen werde und ich stelle daher den Antrag:

„Der Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch der Gemeinde Brusniz im politischen Bezirke Rudolfswert wird zufolge Mangel an Beilagen zurückgewiesen.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Slavni zbor! Ko se je pred 15 leti slična prošnja razpravljala v tej zbornici, izročila se je dežel-nemu odboru v primerno rešitev. Vsled tega je deželni odbor stopil v dogovor s cestnim odborom v

Novemestu, ki pa se je izrekel proti uvrstitvi te poti med okrajne ceste. Med tem je preteklo 15 let, državna cesta Zagrebška se je preložila ter odstranile so se strmine in novi cestni odbor je bil med tem izvoljen, tako da je drugače sestavljen, kakor je bil takrat. Županstvo je sedaj ponovilo svojo prošnjo, da se ta pot uvrsti med okrajne ceste. Z ozirom na to je po mojih mislih umestno, pri rešitvi te prošnje zaslišati cestni odbor Novomeški, da bi on potem svoje mnenje izrekel.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne — gospod poročevalec?

Berichterstatter Alm:

Ein Antrag ist nicht gestellt worden, ich hätte also nichts weiter zu bemerken. Höchstens könnte ich noch beifügen, daß in commerceller Beziehung die Übernahme dieser Straße als Bezirksstraße von gar keinem Belange ist, indem Gaberje mit Rudolfswert durch eine Bezirksstraße verbunden ist.

Ich halte den Antrag des Verwaltungsausschusses aufrecht.

Deželni glavar:

Ker ni drugega predloga, kakor predloga upravnega odseka, prosim torej o njem glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje pride poročilo upravnega odseka:

c) o letnem poročilu deželnega odbora:
o § 3. B: Agrarne razmere;

e) über den Rechenschaftsbericht des Landes-ausschusses:
§ 3 B; Agrarverhältnisse.

Poročevalec dr. Tavčar:

Poročilo zadevajoče agrarne razmere je lahko prav kratko, ker obsega letno poročilo o tej zadevi samo 3 marg. številke ali prav za prav samo 2, ker se zadnja tiče sprememb pri posestvih in obremenitev zemljišč na Kranjskem in torej ne spada toliko med agrarne zadeve. Iz tega je razvidno, da so naše agrarne zadeve v dobrem redu, kajti to je tudi na tem polju resnično, da je, manj kot se piše in poroča o kaki stvari, bolje zanjo. V tem oziru se mora očitno priznati, da je postopanje v agrarnih zadevah, dasiravno ne napredujejo tako, kakor bi si stranke dostikrat želele, vendar v naravnem toku in tako, da od strank ni slišati posebnih pritožb. Opažiti je tudi, da naš kmet, ko je postopanje končano,

ne prosjači, da bi se mu troški odpustili, ampak prihaja večinoma le s prošnjami, da se mu plačilni rok podaljša. S tega se da posneti, da je tudi naš kmet o koristi in uspešnosti omenjenega postopanja prepričan. Torej v imenu upravnega odseka nimam ničesar drugega predlagati, kakor da se marg. št. 148., 149., 150. v vednost vzamejo. Vendar imam pri tej priliki še nekaj pripomniti in sicer vsled izrečenega pooblastila upravnega odseka. Kakor je znano, je mnogo let vodil agrarne operacije v vojvodini Kranjski poprejšnji vladni svetnik gospod Schaschel, sedaj pa je stopil v pokoj in bil odlikovan z naslovom dvornega svetnika. Odsek me je pooblastil, da naj tukaj v javni zbornici v dokaz, da sta tudi upravni odsek in visoki zbor prepričana, da si je gospod dvorni svetnik Schaschel stekel kot načelnik deželne komisije za agrarske operacije obilo zaslug za našo kronovino, izrečem, da mu odsek želi, da bi svoj pokoj še dolgo vrsto let užival in se veselil tistih zaslug, katere si je pridobil pri svojem poslovanju v agrarski komisiji. Jaz sem prav rad tolmač tega čutenja upravnega odseka in le še enkrat prosim, da se marg. št. 148. in 149. vzameta na znanje. Kar se tiče marg. št. 150. „Hipotekarna zadolžitev“ je to statističen materijal, o katerem bi se dalo veliko in dolgo govoriti. Ako primerjate razlike med lansko in letošnjo tabelo, vidite, da so razlike majhne; položaj se ni spremenil veliko na bolje, pa tudi ne na slabše, samo to omenim, da se letos pri dveh okrajnih sodiščih niti jedno posestvo ni eksekutivnim potom prodalo. To je že nekaj. Dalje je bil odsek mnenja, da je moral pri spremembah v posestvu opazovati, da iz drugih kakor iz kupnih pogodb izhaja precej izdatno zadolženje kmetskega posestva. Glavni nedostatek je nekaka baharija, ki se je ukoreninila med naše kmetsko ljudstvo in ki obstoji v tem, da skoro vsak oče, kadar izroča svoje premoženje ali kadar moži svojo hčer, izreka nepravilno visoke dote. Ker se dote čez pravo moč izrekajo, je to velik vir zadolžitve, in želeli je, da bi se nastopilo med ljudstvom in ga poučilo, da ni pametno, ako se otrokom več da, kakor se more dati.

S temi opazkami prosim, da se vse tri marg. št. 148.—150. vzamejo na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

Poročilo upravnega odseka o:

§ 5.: Občinske stvari.

§ 5: Gemeindeangelegenheiten.

Poročevalec Božič:

Visoka zbornica! Če razpravljamo o naših občinskih zadevah, položiti moramo nehote prst v zevajočo rano v upravi naših selskih občin, dotakniti se moramo slabega uradovanja in zanemarjenja dolžnosti, ki jih zakon občinam nalaga, čemur je vzrok velika in naravnost neoprostna nevednost ogromne večine naših županov in občinskih tajnikov.

Krivda pa ne zadeva toliko njih, ki nimajo prilike, da bi se za ta važen posel usposobili, marveč druge faktorje, ki ne skrbe za primerni pouk, s katerim bi se tema nevednosti razgnala, dasi baš tem faktorjem nesposobnost naših županov in občinskih tajnikov nemalo neprilik provzročila.

Delokrog naših občin ni bogsigavedi kolik, ali zadovoljni bi lahko bili, ako bi imeli župane, ki bi vsaj to resno mesto dostojno in vredno izpolniti znali.

Kako redko so dobri in sposobni župani in občinski tajniki po naši deželi sejani! In kako ogromno je na drugi strani število naših županov in tajnikov, ki obsega svojega področja niti z daleč ne poznajo; koliko jih je, ki ne znajo izvrševati poselskega reda, poljskega zakona, stavbinskega reda, zdravstvene in cestne policije itd.; redki so, ki znajo sestaviti najpriprostejšo kazensko obsodbo; veliko jih je, ki niti poselskih bukvic izpolniti ne znajo, da o klasičnih dopisih raznim oblastvom niti ne govorim.

Pred leti v eri Winkler skušalo se je spraviti s sveta te nedostatke z osnovanjem velikih občin, kar bi se bilo vsaj deloma tem potom doseglo. Ali ker je bila dotična novela mrtvorajeno dete, pustilo se je tudi glede občinskega uradovanja vse pri starem neredu. Res je, da imamo priročno knjižico „Nauk slovenskim županom“, katero je spisal vladni svetnik Globočnik, in ki dobro služi našim županom, ali potrebna je popolnitve vzlasti v vzgledih.

Upravni odsek je bil mnenja, da bi bilo zelo umestno, ko bi naš gospod deželni tajnik Pfeifer, ki je jako sposoben, to knjigo primerno predelal, razširil in z vsakovrstnimi izgledi popolnil, katera knjižica naj bi našim županom in tajnikom služila kot učna knjiga. Toda s tem bi bilo šele v teoretičnem pogledu zlu odpomagano. Ali teorija je brez prakse mrtva! Sosednja Hravska nam baš ne more biti izgledna, ali glede tega vprašanja ne bi bilo morda napačno, ko bi jo malo posnemali. Tam imajo posebne kurze, kjer se tajniki vežbajo. To pri nas ne bode tako lahko. Ali zgodi se lahko nekaj, kar bi brezdvoybeno v tem vprašanju veliko koristilo. Upravni odsek je namreč menil, naj bi se stara lepa navada naših okrajnih glavarjev zopet poživila in razširila, vsled katere so na mesečnih uradnih dneh v posameznih sodnih okrajih župane o raznih stvareh poučevali in v skupnih pogovorih različna vprašanja teoretično in praktično reševali. Z ozirom na to, da naše občine o prenešenem delokrogu, ki samosvoje področje daleč presega, državi nezaslišano in brezplačno tlačanijo, in ker je vsled tega tudi v državnem interesu samem, da se naše občinsko poslovanje vsaj do neke meje povzdigne, menil je upravni odsek, da je opravičena želja, naj bi okrajni glavarji povodom svojih mesečnih uradnih dnij v posameznih

sodnih okrajih župane in občinske tajnike v njihovem poslovanju praktično in teoretično poučevali, razpravljali ž njimi o važnejših občinskih zadevah ter jim koristne svete dajali; s kratka, uvedli naj bi se kratki mesečni tečaji za župane in občinske tajnike, ter bodem v tem smislu na koncu svojega govora nasvetoval primerno resolucijo.

Razpravljal je pa upravni odsek tudi o pomankljivosti našega občinskega reda v občeh, ter osobito naglašal, da treba odstraniti nezdravo razmerje glede virilistov v občinskih zastopih, ki je po nekod tako nezdravo, da grozi zadušiti glas ostalih izvoljenih občinskih odbornikov. Tako je na priliko v Kranju nič manj kakor 18 virilistov, ki pri sejah nadglasujejo izvoljene občinske odbornike, kar gotovo ni v splošnem občinskem interesu.

Z ozirom na vse to predlagam po naročilu upravnega odseka naslednjo resolucijo ter prosim visoko zbornico, da jej svojo pritrditev nakloni:

„Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru naroča se:

- a) primernim potom za to skrbeti, da se župani in občinski tajniki v svojem uradnem poslovanju teoretično in praktično izvezbajo ter cesarsko vlado naprositi, da potom gospodov okrajnih glavarjev povodom uradnih dnij v posameznih sodnih okrajih tak pouk po možnosti pospešuje, in
- b) da predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju vlasti glede virilistov primerne spremembe občinskega volilnega reda.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Božič:

V marg. št. 1. nam je podal deželni odbor podrobni razkaz, kake občinske doklade in kake naklade na pivo so se v posameznih okrajnih glavarstvih pobirale. Iz tega razkaza se da posneti, da so se pobirale v vseh okrajih na Kranjskem občinske doklade in sicer 15—30% v 151 občinah, 30—40% v 60 občinah, 40—50% v 70 občinah, 50—60% v 16 občinah, 60—70% v 13 občinah, nadalje od 70—100% in višja občinska priklada pa v 16 občinah. Poleg tega se je v 43 občinah pobirala naklada na užitnino in v 5 občinah pa doklada od piva. Skupaj se je torej nad 50% občinska priklada v 326 občinah pobirala. Nasproti 275 občinam iz leta 1899. se je torej v tem oziru položaj poslabšal. V letu 1900. se je doklada na užitnino pobirala v 43 občinah, nasproti letu 1899., ko se je pobirala v 41 občinah ta doklada in sicer se je pobirala l. 1900.

v 3 občinah doklada na užitnino po 18%, v 22 občinah po 20%, v 3 po 22%, v 10 po 25%, v 1 po 27%, v 2 po 30%, v 1 po 42%, v 1 po 45% in v 1 po 50%. Na pivo pa se je od vsakega hektolitra pobiralo v 3 občinah po 1 K, v 3 po 1 K 20 h in v 1 po 1 K. V vsakem oziru je najslabši postojinski okraj, tako glede občinskih priklad, kakor tudi glede doklad na užitnino in pivo. Iz tega izvira, da vlada v tem okraju največje siromaštvo, dočim je najboljši okraj Litija, ki plačuje v 14 občinah 15—30% doklado in v 4 občinah 30—40% doklado. Za njim pride ljubljanski okraj, ki je pobiral 15—30% doklado v 10 občinah, 30—40% v 3, 40—50% doklado v 2 in 70—100% v 1 občini, in v 3 občinah se je pobirala tudi doklada na užitnino. Potem pa sledijo Krško, Kranj, Kamnik, Radovljica, Novomesto, Logatec.

Predlagam torej, da se marg. št. 1. vzame v vednost.

(Obvelja. — Angenommen.)

V marg. št. 2. našteva letno poročilo občinske takse, ki so se leta 1900 pobirale, in prosim, da se vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 3. govori o pasjem davku, in prosim, da se vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

V marg. št. 4. se poroča o premembi zakona o taksah za vročbo. Tu moram omeniti, da je deželni odbor poizvedoval pri občinah, ki so se pa o tem vprašanju jako različno izrazile. Nekatere so bile sploh za odpravo vročnine, druge za pridržanje takse in sicer za predlog, da bi znašala taksa 20 h, tretje so nasvetoval takso po 10 h, in vsled tega ni bil deželni odbor v položaju, nasvetovati tu kako premembo zakona. Predlagam, da se št. 4. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 5. „Enotno postopanje glede pokritja šolskih potrebščin“. V tem vprašanju moram navesti, da je c. kr. deželni šolski svet naznanil, da ima pokrivati troške za stvarne šolske potrebščine na javnih ljudskih šolah, torej tudi za napravo šolskih poslopij vedno cela selska občina. Prosim, da se ta številka vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 6. „Premestitev uradnega sedeža okrajnega sodišča iz Zatičine v Višnjo goro“. Tukaj moram omeniti, da se je vsled te premestitve moral spremeniti naslov cestnega okraja in zadržanega okrožja tako, da se prejšnji cestni skladovni okraj Zatiški imenuje sedaj „Cestni skladovni okraj Višnja gora“, in ime zdravstvenega okrožja zatiškega se je spremenilo v ime „Zdravstveno okrožje Višnja gora“. Prosim, da se to vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Istotako prosim, da se vzamejo na znanje marg. št. 7.—10.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje predlagam, da se marg. št. 11. vzame na znanje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

K marg. št. 11. se oglašam k besedi radi tega, ker se v tej številki govori o izločitvi neke vasi iz glavne občine in pa zato, ker pogrešam v letnem poročilu naznanila, kako se je v deželnem odboru postopalo s prošnjo vasi Velesovo za izločitev iz selske občine Šenčur. Mene so dotični posestniki naprosili, da bi se v deželnem zboru v njihovem imenu oglasil in še enkrat priporočal, da bi se njihovi prošnji ustreglo. Znano mi je sicer, dasiravno ni nobene omenitve o tem v letnem poročilu, da je deželni odbor dogovorno s c. kr. deželno vlado dotično prošnjo zavrnil. Pričakovati bi bilo, da se nam bo vsaj kaj naznanilo o tem, kako se je s to stvarjo postopalo. Ker se pa to ni zgodilo, čutim, naprošen od dotičnih posestnikov, kot svojo dolžnost, da še enkrat deželnemu odboru priporočim, da novo prošnjo, katero mislijo prosilci vložiti, kolikor mogoče blagohotno presoja. Te vasi Velesovo, Adergaz, Praprotna polica in Trata štejejo skupaj 134 hiš s 670 prebivalci. Če bi se iz njih posebna občina ustanovila, bi bila to še vedno tako velika občina, da bi lahko samostojno izvrševala občinski delokrog in bi še vedno bila mnogo večja, kakor marsikatera druga v deželi. Te vasi imajo pa tudi čisto druge gospodarske interese, kakor nekatere druge vasi, ki so združene s Šenčurjem, in gotovo je, da bi bilo takrat, ko se je občina Šenčur ustanovila, boljše kazalo, da bi se bile te vasi, če se jim že ni hotelo dati lastne občinske uprave, združile z občino cerkljansko, kateri so bližje in s katero imajo več skupnih gospodarskih interesov, kakor s Šenčurjem. Ravno tako, kakor po drugih krajih v deželi, kjer so se občine nesrečno skladale, je tudi pri občini Šenčur. Posestniki teh vasij morajo k velikim troškom za občino Šenčur prispevati, dasiravno nimajo od tega nikake koristi. Glede na vse to, in ker so posestniki v teh vaseh napredni, kar se tiče narodnega gospodarstva in občinske uprave — prosim, jaz pravim to samo glede občinske uprave, da me nihče napačno ne razume, — bi jaz z ozirom na to, da bo še enkrat vložena nova prošnja deželnemu odboru in c. kr. deželni vladi priporočal, da vse okolnosti natanko presodita in si premislita, ali bi ne kazalo, da se imenovane vasi, če se jim že noče dati lastna občinska uprava, vsaj izločijo iz selske občine Šenčur ter pridružijo cerkljanski občini.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, gospod poročevalec?

Poročevalec Božič:

Jaz nimam v imenu upravnega odseka glede te stvari ničesar omeniti. Izjavljam pa v svojem

imenu, da nimam ničesar proti temu, ako se želji gospoda predgovornika ugodi, ker je resnica, da so v nekaterih krajih res take razmere, ki v resnici zahtevajo, da se ta ali oni kraj iz ene občine izloči ter ustanovi kot samostalna občina ali pa pridruži drugi občini.

V drugem prosim samo, da se marg. št. 11. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 12. govori o loterijskem posojilu mesta ljubljanskega. Ker se bo o tem posojilu predložilo posebno poročilo, prosim samo, da se ta marg. številka na znanje vzame.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Počastujem se visoki zbornici predstaviti gospoda deželnovladnega svetnika Oskarja viteza Kaltenegger-ja kot zastopnika c. kr. deželne vlade.

Na vrsto pride točka:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1901 (k prilogi 11.) in o dotičnih peticijah.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Normalhulfonds-Vorschlag für das Jahr 1901 (zur Beilage 11) und über die bezüglichen Petitionen.

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Poročati mi je o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1901 k prilogi 11.

Z razvojem našega šolstva z neizogibno doslednostjo rastejo tudi potrebščine.

Od leta do leta se množi število otrok, se ustanavljajo nove, razširjajo stare šole, množi se število šolskih razredov in s tem tudi število učiteljev.

Koncem l. 1900. smo imeli na Kranjskem 361 šol in sicer 184 šol enorazrednic, 97 dvorazrednic, 34 tri-, 37 štiri-, 7 pet- in 2 osemrazrednici. Učiteljev pa je bilo vsega skupaj 634, dočim je bilo 24 mest praznih, nezasedenih.

Ako primerjamo potrebščine prejšnjih let oziroma primanjkljaje, ki so se morali pokriti iz deželnega zaklada, se vidi, da so ti znašali in sicer leta 1897. okroglo 726.000, leta 1898. 749.000, leta 1899. 861.000 in lanskega leta 887.000 K. Letos pa predlaga finančni odsek 908.191 K ali 7368 K več, kakor

deželni odbor. Iz tega se vidi, da je potrebščina narasla od leta 1887. naprej v poslednjih 4 letih vsled regulacije plač in pomnožitve učiteljstva za okroglo 182.000 K ali 91.000 gld.

Gospoda moja! Ako nismo še ustregli in tudi ne mogli ustreči vsem tudi opravičenim zahtevam učiteljstva, je vendar to breme ali ta potrebščina za naše šolsvo za deželo prav občutna in treba bo najti novih virov, da bomo pozneje potrebščine pokrivali, ki bodo gotovo še naraščale, ker od države nimamo dosti pričakovati.

Spremembe, ki jih hoče finančni odsek pri posameznih poglavjih nasvetovati, hočem pozneje navesti in kratko utemeljiti. Finančni odsek je uvaževal posebno ustanovitve novih šol in avancement precejšnega števila učiteljev in predlaga torej neizogiben povešek pri potrebščinah.

Po teh kratkih opazkah prosim, da se takoj prestopi v specialno debato o tem proračunu.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da preide v nadrobno razpravo.

Poročevalec Višnikar:

1.) „Aktivitetni užitki učiteljskega osebja“. Tu pripomnim, da je finančni odsek potrebščine pri vseh paragrafih tega poglavja spremenil po dejanski potrebščini, katera se je pokazala vsled spremembe pri imenovanjih in premeščenju učiteljev v 1. polletju tega leta.

Pri vseh 12 šolskih okrajih, razun Kranja se predlaga nekoliko več pri učiteljskih plačah, kakor je predlagal deželni odbor.

Finančni odsek torej predlaga pri posameznih šolskih okrajih:

1.) Pri Postojni 200 K več, kakor deželni odbor, torej 72.260 K. Prosim, da se ta številka sprejme. (Obvelja. — Angenommen.)

2.) Kočevje. Tu predlaga finančni odsek 2600 K več kakor deželni odbor in to v prvi vrsti vsled tega, ker sta se ustanovili dve novi šoli na Turjaku in v Kuželju. Prosim torej, da se za Kočevje sprejme številka 80.108 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

3.) Krško. Tu predlaga finančni odsek za 1060 K več kakor deželni odbor in sicer 70.062 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

4.) Za Kranj predlaga 200 K manj in sicer 75.260 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

5.) Za Ljubljano 1850 K več in sicer 63.490 K in to v prvi vrsti zaradi tega, ker se je letos nova petrazrednica ustanovila in so se učitelji že imenovali za to šolo.

(Obvelja. — Angenommen.)

6.) Za Ljubljansko okolico 2600 K več to je 73.594 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

7.) Za Litijo se predlaga 200 K več, to je 48.460 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

8.) Za Logatec 600 K več, to je 56.060 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

9.) Za Radovljico se predlaga 360 K več, to je 53.654 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

10.) Za Novo Mesto se predlaga 4560 K več, to je 56.560 K in sicer v prvi vrsti zaradi ustanovitve nove šole v Orehoviči.

(Obvelja. — Angenommen.)

11.) Za Kamnik se predlaga 2160 K več ali skupaj 55.794 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

12.) Za Črnomelj se predlaga 600 K več ali skupaj 41.460 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsa ta plačila znašajo tedaj skupaj 746.762 K to je 16.050 K več, kakor po nasvetu deželnega odbora. Ta povešek se utemeljuje s tem, da se je na tiste učitelje, ki so bili letos v prvih 6 mesecih imenovani in kateri so se pomaknili v višji plačilni razred, že ozir jemalo.

Po predlogih deželnega odbora bi se morale tukaj pristeti plače, ki jih predlaga deželni odbor za 13 provizoričnih učiteljskih oseb, ki so napravile preskušnjo učiteljske usposobljenosti in postanejo tekočega leta definitivne, skupaj 2600 K.

Tukaj pripomnim, da je bilo v prvih 6 mesecih tega leta 18 takih učiteljev definitivno imenovanih, da se tedaj ta potrebščina 2600 K prav lahko zniža. Finančni odsek meni, da bo popolnoma zadostovalo, ako se ta večja potrebščina sprejme v znesku 1000 K in sicer za 10 provizoričnih učiteljev za dobo pol leta.

Prosim, da se namestu 2600 K sprejme številka 1000 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

S tem se zniža dotična številka za 1600 K.

Dalje predlaga deželni odbor za učitelje, ki se pomaknejo iz nižje v višjo plačilno vrsto, 10.800 K. Tu misli deželni odbor na 54 učiteljev, od katerih se jih je po novem letu samo 48 pomaknilo iz nižje v višjo plačilno vrsto.

Na ta avancement se je finančni odsek tudi že oziral pri posameznih okrajih in zato se je tudi potrebščina za posamezne okraje zvišala oziroma spremenila. Vsled tega pa odpade potrebščina, ki jo je deželni odbor predlagal in sicer svota 10.800 K. Plače znašajo tedaj 747.762 K, od tega je pa odtegniti še prihranek za 11 pomožnih učiteljev v znesku 2200 K in pa 2% interkalarij od prej omenjenih po finančnem odseku nasvetovanih plač v znesku 14.955 K, tedaj skupaj znesek 17.155 K. Ako tedaj to svoto odštejemo od določenih plač, se kaže, da ostaja še potrebščina v znesku 730.607 K za vse

učiteljske plače. Ta potrebščina se sedaj po teh predlogih zviša za 3577 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

2.) „Službene doklade.“

Tu predlaga deželni odbor znesek 90.944 K.

Finančni odsek se je tudi pri tem naslovu oziral na premembe v posameznih šolskih okrajih. Pri nekaterih teh okrajih se je potrebščina nekoliko zvišala, pri drugih pa znižala, tako, da znaša skupaj 360 K manj, kakor predlaga deželni odbor.

Predlagam torej, da se sprejme kot redna potrebščina za službene doklade znesek 90.584 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri dopolnilnih dokladah k službenim dokladam ne predlaga finančni odsek nobene spremembe ter prosim, da se sprejme znesek 1507 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ravno tako predlaga finančni odsek pri lokalnih dokladah za učiteljstvo v Ljubljani nespremenjeni znesek 2098 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri opravljenih dokladah predlaga deželni odbor 31.160 K. Ta potrebščina se je vsled poslednjega imenovanja učiteljev v Ljubljani zvišala za 50 K.

Predlagam tedaj, da se sprejme potrebščina v znesku 31.210 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dopolnilne doklade k opravljenim se predlagajo nespremenjeno v znesku 300 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

3.) „Stanarine“. Deželni odbor predlaga za ljubljanske učitelje stanarine v znesku 13.480 K.

Tudi pri tem naslovu predlaga finančni odsek spremembo in sicer več za 480 K vsled novega imenovanja učiteljev za Ljubljano.

Prosim torej, da se pri tem naslovu sprejme potrebščina v znesku 13.960 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

S tem so sprejete vse točke prvega poglavja.

Po teh sklepih znaša torej vsa potrebščina pri prvem poglavju 870.266 K ali 3747 K več, kakor po nasvetu deželnega odbora in deželnega šolskega sveta.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidem k drugemu poglavju k „Dotacija m“. Pri dotacijah se predlagajo pri prvih 3. naslovih številke, kakor so tiskane v prilogi 11. in sicer:

1.) Za uršulinsko šolo v Ljubljani 5736 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

in Verskemu zakladu za enega učitelja 280 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

2.) Za šolo šolskih sester v Šmihelu pri Novem Mestu 2700 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

3.) Za deklisko šolo šolskih sester v Repnah se predlaga 1000 K.

Pri naslovu 4. „Za deklisko šolo šolskih sester v Trnovem“ mi je poročati v prošnji vodstva te šole št. XV.

Šolsko sestre „de Notre dame“ prosijo v tej prošnji, da bi se jim zvišala ta dotacija letnih 2400 K in da bi se jim dovolil tudi primeren prispevek za zgradbo zavodnega poslopja. V prošnji navajajo, da dobivajo do sedaj 4 učiteljice le po 250 gld., druge dve pa nič; dalje, da dosedanje poslopje ne zadoštuje in da se mora zidati precej veliko in obširno poslopje, ki jih bo stalo 50.000 gld. in da se bo tudi v tem novem poslopiju napravilo dve šolski sobi.

Finančni odsek je uvaževal važnost te šole in to, da je ta šola javna, da se tam poučuje okroglo 300 deklic, ter predlaga, da se podpora, katera se je bila svoječasno dovolila za 4 razrede v znesku 2400 K, zviša še za 2 razreda za 600 K ali skupaj na 3000 K. Iz te dotacije se bo lahko izplačalo 6 učiteljicam po 500 K. Nasproti se pa finančni odsek ni mogel ozirati na to, da ta zavod zgradi drugo šolsko poslopje, katero vendar v prvi vrsti ni šolsko, ampak zavodno poslopje ter predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Šolskim sestram „de Notre Dame“ v Trnovem se za vzdrževanje 6 razredne javne dekliske šole oziroma plačevanje učiteljic dosedanja dotacija letnih 2400 K z letom 1901. pričeni zviša na 3000 K. Nasprotno se pa prispevek k stroškom zgradbe novega zavodnega poslopja ne more privoliti.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim torej, da se pri naslovu 4. sprejme namesto 2400 K številka 3000 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri naslovu 5. „Privatna šola v Lichten-thurnovem sirotišču v Ljubljani“ mi je tudi poročati o prošnji in sicer št. XII.

Vodstvo dekliske sirotišnice baronice Lichten-thurnove v Ljubljani prosi, da bi se ji dosedanja podpora 1200 K primerno zvišala. Vodstvo povdarja v svojej prošnji, da se je svoječasno mu dovolila podpora 400 gld. za 4 razrede in da se je ta štiri-razrednica leta 1897. razširila v sedemrazrednico.

Pripomnim pri tej prošnji, da Lichten-thurnov zavod dobiva že iz sirotinskega zaklada 2400 K in iz normalno-šolskega zaklada 1200 K, skupaj tedaj 3600 K. Finančni odsek se je oziral na to, da se je ta šola, za katero se je bilo ob svojem času za učiteljstvo dovolilo 1200 K razširila od štiri-razrednice v sedemrazrednico ter predlaga, da se nakaže tudi za te 3 razrede deželna podpora, kakor pri prejšnjih 4 razredih in sicer za vsak razred v znesku 300 K ali skupaj 2100 K ozir. 900 K več, kakor je predlagal deželni odbor.

Prosim torej:

„Deželni zbor skleni:

Vodstvu dekliske sirotišnice bar. Lichten-thurn v Ljubljani se za vzdrževanje 7 razredne dekliske šole dosedanja dotacija letnih 1200 K z letom 1901. pričeni zviša na 2100 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Potrebščina pri 5. naslovu se torej zviša na 2100 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri 6. naslovu „Za šolo v Podgrajah isterskemu deželnemu odboru“ se predlaga nespremenjena svota 400 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri dotacijah se je finančnemu odseku direktno podala še prošnja vodstva Marijanišča v Ljubljani za vzdrževanje petrazredne deške šole. Ta zavod doslej ni imel nikake podpore iz normalno-šolskega zaklada. Po informacijah v finančnem odseku je na tej šoli 170 internistov in 40 zunanjih učencev, vsega skupaj torej 210 učencev.

Ta šola je podobna onej na Lichtenturnovem zavodu ter je tudi opravičeno, da se podpira nekako tako, kakor druge take šole. Gotovo je s tem tudi razbremenjen normalno-šolski zaklad, ako se vzdržujejo take privatne šole, da ni potreba potem mestu ozir. deželi ustanavljati drugih javnih šol.

Finančni odsek predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Vodstvu Marijanišča v Ljubljani se za vzdrževanje 5 razredne deške šole dovoljuje letna dotacija 500 K z letom 1901. pričenski.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Po teh sklepih se tedaj potrebščina pri dotacijah zviša za 2000 K ter znaša 15.716 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

3.) Poglavlje: „Nagrade in podpore“.

§ 1. Za veroučitelje večrazrednih šol predlaga deželni odbor 7000 K. Ta potrebščina se je nekoliko zvišala in sicer pri Ljubljani za 60 K vsled tega, ker se je ustanovila tu petrazrednica in bo tudi treba dobiti kateheta. Poleg tega je treba kateheta plačati v Zagorju s zneskom 160 K.

Potrebščina se zviša toraj za 220 K ter predlagam, da se pri tem paragrafu sprejme potrebščina 7220 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Odškodnine za vožnje veroučiteljev se predlagajo po deželnem odboru v znesku 9175 K. Tudi tukaj se ta potrebščina nekoliko zviša vsled nove šole v Orehoviici v okraju novomeškem in sicer za 176 K.

Predlagam torej, da se pri tem paragrafu sprejme kot potrebščina svota 9351 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 3. se predlaga nespremenjeno 4800 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 4. se predlaga nespremenjeno 2960 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 5. se predlaga nespremenjeno 100 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 6. in 7. odpade nastavek, ker morajo šolske sluge plačati dotične šolske občine in ne dežela.

Pri § 8. se predlaga nespremenjeno 13.560 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 9. „Za druge šole s tem poukom“, namreč za druge šole za silo pa se predlaga samo 2400 K ali 240 K manj, kakor predlaga deželni odbor in sicer vsled tega, ker je od tistih šol za silo, ki niso še redne šole bile, postalo 6 rednih šol za silo. Torej se potrebščina pri § 9. za druge take šole nekoliko zniža

in prosim, da se tukaj sprejme izredna potrebščina v znesku 2400 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 10. predlagam, da se nespremenjeno sprejme 6520 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 11. predlagam, da se nespremenjeno sprejme 4000 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod § 12. ni proračunjenega ničesa.

Pri § 13. predlagam, da se sprejme nespremenjeno 4000 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 14. predlagam, da se pri točki a) za namestovanje posvetnim učiteljem za pouk verouka sprejme nespremenjeno 380 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri točki b) za namestovanje obolelih ali drugače zadržanih učiteljev in za pomnožene opravke, se predlaga nespremenjeno 7200 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri naslovu 2.) „Podpore vsled bolezni in drugih nezgod“ mi je poročati najprej o prošnji okrajnega šolskega sveta v Kranju, da bi se dovolila primerna podpora za troške bolezni in pogreba učiteljice Ane Rekar, ki je dné 29. decembra l. l. umrla. Ana Rekar ni zapustila nič premoženja, bila je le provizorično nastavljena in zato sorodnikom ne pripade posmrtna četrtina in jim tudi po zakonu ne gre nobena podpora iz šolskega zaklada. Dotične troške njene bolezni in pogrebne troške je plačala njena sorodnica Doroteja Vavpotič, ki je tudi v pravih slabih premoženjskih razmerah.

Okrajni šolski svet v Kranju, kakor tudi deželni šolski svet priporočata to prošnjo in finančni odsek tudi predlaga, da se dotičnej sorodnici Doroteji Vavpotič da primerna podpora ter nasvetuje:

„Deželni zbor skleni:

Doroteji Vavpotič v Železnikih se dovoljuje iz kredita „za podpore vsled bolezni in drugih nezgod“ za troške bolezni in pogreba dné 29. decembra 1900 umrle učiteljice Ane Rekar podpora v znesku 100 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri tej potrebščini za podpore vsled bolezni in drugih nezgod se je povdarjalo v finančnem odseku, da je kredit 4000 K jako majhen in da je treba večkrat zadrževati take prošnje po več mesecev. Finančni odsek se je tudi prepričal, da so dotične podpore jako skromne in da se prosilcem mnogokrat, ako so še v takej potrebi, ne more ustreči; zato predlaga finančni odsek, da se ta kredit letnih 4000 K zviša na 5000 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Po teh sklepih se torej potrebščina pri tretjem poglavju zviša na 67.491 K ali za 1156 K več, kakor nasvetuje deželni odbor.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poglavlje četrto „Pokojnine učiteljskih udov“. Pri tem poglavju mi je poročati o prošnji št. LXXXVII. t. j. o prošnji učiteljske udove Katarine Stupar, ki

uživa sedaj milostno pokojnino 280 K. To je edina udova nekdanjih učiteljev na normalnih šolah v Ljubljani. Prosilka je že 87 let stara ter dobiva sedaj tako neznatno milostno pokojnino, da žena ne more izhajati. Akoravno njen mož Jožef Stupar, ki je umrl leta 1886., po zakonu ni imel pravice do pokojnine, je vendar povdariti, da je spadal med tiste učitelje, ki so bili vzorni v tistem času. Ta šola se je zvala „Normal-Hauptschule“ ali „Muster-Hauptschule“ v Ljubljani, torej je opravljal tisto službo, kakor sedaj meščanski učitelji. Opravičeno je tedaj, da udova vsaj v visoki starosti dobi primerno milostno pokojnino in sicer mislim, da naj se jej dovoli tisti eksistenčni minimum 500 K na leto, kakor ga dobivajo udove drugih ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Predlagam torej:

„Deželni zbor skleni:

Učitelja vdovi Katarini Stupar se dovoljuje od leta 1901. dalje milostna pokojnina 500 K na leto.“ (Obvelja. — Angenommen.)

Vsled tega sklepa se tedaj zviša potrebščina pri 4. poglavju za 220 K ter znaša 500 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavju petem „miloščine“ mi je poročati o prošnji št. IX. t. j. o prošnji šolskega sluga Štefana Benčine.

Benčina je služil nad 20 let v Ljubljani kot šolski sluga ter je bil do leta 1900. in sicer od leta 1885. do 1900. plačan iz normalno-šolskega zaklada.

Ravno tako tudi šolski sluga v Novem Mestu, akoravno zadeva to plačilo dotične šolske občine, katere imajo skrbeti za vse stvarne šolske potrebščine.

Prosilca torej po zakonu nima nikake pravice, vendarle se je finančni odsek oziral na njegovo bedo in na to, da mu je tudi mesto Ljubljansko odklonilo pokojnino in da mu je naposled vendar treba živeti, ter predlaga:

„Deželni zbor skleni:

Bivšemu šolskemu slugi Štefanu Benčina v Ljubljani se dovoljuje z letom 1901. pričenski milostna pokojnina letnih 240 K.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Miloščine znašajo torej 718 K ali 240 K več kakor nasvetuje deželni odbor.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri različnih troških se predlaga nespremenjeno 1700 K.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vse potrebščine znašajo po teh sklepih 956.391 K ali za 7362 K več, kakor nasvetuje deželni odbor.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri pokritju ne predlaga finančni odsek nobene spremembe ter bom navedel le konečne številke, ako se ne ugovarja temu predlogu.

(Bere skupne svote pokritja iz priloge 11., ki obveljajo brez debate. — Ziebst die Bedeckungssummen aus Beilage 11, die ohne Debatte angenommen werden.)

Vse pokritje znaša 48.200 K ter se predlaga v tem znesku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ako se to pokritje odšteje od preje navedenih potrebščin v znesku 956.391 K, se kaže primanjkljaj v znesku 908.191 K, kateri bo pokriti iz deželnega zaklada. Predno stavim konečni nasvet, bi še opomnil neko zadevo, katera se je sprožila v finančnem odseku t. j. ustanovitev šol za Čeplje in Podgoro. Ta stvar že visi od leta 1884. Leta 1884. je bil in sicer vsled sklepa z dne 12. januarja sklenil deželni šolski svet, da se ustanovi za Čeplje, Vinol in Vrtača enorazrednica in 2.) za Podgozd, Dolenjo in Gorenjo Podgoro tudi enorazrednica, torej dve enorazrednici. Leta 1897. je pa vsled rzsodbe z dne 23. septembra 1897. deželni šolski svet sklenil, da se ustanovi za vse te kraje skupaj ena šola, in sicer dvorazrednica. Pritožbo zoper to rzsodbo deželnega šolskega sveta je ministerstvo odklonilo in je sedaj pravomočno rzsodeno, da se za te kraje ustanovi dvorazrednica. Povdarjalo se je tudi, da večina prebivalstva želi dve enorazrednici in da so posebno nezadovoljni s tem, da se zgradi šola na nekem samotnem kraju, do katerega imajo bližnje vasi kake 3 kilometre hoda.

Finančni odsek tu ne stavlja nobenega nasveta, ker je ta stvar že rzsodena, vendar se je pa izrazila želja, da se ta zadeva končno reši in da se šola zgradi na ta ali oni način posebno vsled tega, ker so ti kraji dobili za zgradbo najvišjo subvencijo iz deželnega zaklada. Nobena druga občina ni dobila toliko podpore za šolsko zgradbo.

Iz priloženih spisov je razvidno, da bi poslopja za dve enorazrednici manj stali, kakor pa za dvorazrednico. Seveda so ti proračuni stari in so bolj po domače izdelani; dve enorazrednici bi stali 11.580 gld., dvorazrednica pa je proračunjena na 14.000 gld. Finančni odsek je bil tega mnenja, da bo potreba tisti za zgradbo določeni prostor spremeniti in da bo morebiti mogoče prizadete kraje zjediniti v tem, kje in kako naj se šola zgradi.

V imenu finančnega odseka stavljam po teh opazkah konečni nasvet:

„Deželni zbor skleni:

1.) Proračun normalno - šolskega zaklada za leto 1901. se odobruje s potrebščino	956.391 K
in s pokritjem	48.200 „
tedaj s primanjkljajem	908.191 K

ki je v smislu zakona z dne 18. maja 1898. dež. zak. št. 26, pokriti iz deželnega zaklada.

2.) V poglavju III. „potrebščine za nagrade in podpore“ se dovoljuje c. kr. deželnemu šolskemu svetu virement po dogovoru z deželnim odborom.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

11. Ustno poročilo upravnega odseka o uvrstitvi 1300 m dolge proge občinske ceste Mirnapeč - Dolenja vas v cestnem okraju Novomeškem med okrajne ceste (k prilogi 32.).

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung einer 1300 m langen Theilstrecke der Königstein-Niederdorfer Gemeindefraße im Straßenbezirke Rudolfswert in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 32.).

Poročevalec Šubic:

Visoka zbornica! Poročati mi je o nasvetu deželnega odbora, da bi se uvrstila 1300 m dolga proga občinske ceste Mirnapeč-Dolenja vas v cestnem okraju Novomeškem med okrajne ceste.

Dotična proga je en del dovozne ceste na kolodvor v Mirnapeči in kakor tak del služi širšemu prometu in ne samo lokalnim potrebam. Umevno je torej, da se cesta bolj obrabi, kakor občinska cesta in bi bilo napačno in krivično, da bi dotična občina morala sama skrbeti za progo, ki ne služi samo njenim namenom. Te razmere so dovedle županstvo v Mirnapeči, da se je obrnilo na okrajni cestni odbor v Novem Mestu, da se cesta uvrsti mej okrajne ceste. Deželni odbor je dotično vlogo prejel in je bil mnenja, da je ta prošnja upravičena in podal je gospodom v prilogi 32. utemeljeno in obširno poročilo glede tega vprašanja in jaz sem mnenja, da se meni ni treba spuščati v podrobnosti in pojasnila, ker imate itak stvar črno na belem pred seboj.

Deželni odbor predlaga:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Od občinske ceste držače iz Mirnapeči na Dolenjo vas v cestnem okraju Novomeškem se približno 1300 m dolga proga od Mirnapeči do tje, kjer se ž njo stika dovozna cesta k Mirnapeški postaji Dolenjskih železnic, uvrsti med okrajne ceste.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da zarad izvršitve tega sklepa potrebno ukrene.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Von der im Straßenbezirke Rudolfswert vorkommenden Königstein-Niederdorfer Gemeindefraße wird die 1300 m lange Theilstrecke von Königstein bis zu der in dieselbe einmündenden Zufahrtsfraße zur Station Königstein der Unterkrainger Bahnen in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht.

2.) Der Landesausschuss wird beauftragt, wegen der Durchführung dieses Beschlusses das Nothwendige zu veranlassen.

To je predlog deželnega odbora in upravni odsek je ta predlog za svojega sprejel ter predlaga isto kakor deželni odbor:

Visoki deželni zbor torej skleni točki 1. in 2. tako, kakor sem jih ravno prečital.

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

12. Ustna poročila upravnega odseka o peticijah:

a) posestnikov iz Zaloga, občina Šmarje, za podporo za napravo vodnjaka;

12. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:

a) der Inassen von Saloch, Gemeinde St. Marein, um Subvention für die Errichtung eines Brunnens.

Poročevalec Jelovšek:

Visoka zbornica! Več posestnikov iz Zaloga, občina Šmarje v Ljubljanski okolici, nameravalo je že leta 1898. napeljati iz nekega studenca vodo v vas in so dali v ta namen izdelati načrt in troškovnik, ki pa kaže, da bi vsa ta stvar stala 16.000 K. Ker v tej vasi stanuje samo 120 prebivalcev in je od teh samo 15 posestnikov, so se ti ustrašili tako ogromnih stroškov in sklenili so napraviti vodnjak namesto vodovoda. Dali so si napraviti po nekem inženirju načrt takega vodnjaka in ker imajo ravno blizu vasi prav dober star vodnjak, ki je samo za popraviti, prosijo visoki deželni zbor, da naj jim pomaga 1.) s primernimi sredstvi, 2.) s tem, da bi deželni hidrotehnik pregledal ta načrt tudi na lici mesta in povedal, ali je dober ali ni dober.

Upravni odsek je v svojej seji sklenil, ker te prošnje ne more konečno rešiti, ker manjka še tehniškega izreka, izročiti jo deželnemu odboru in mu priporočati, da on to zadevo preišče in primerno reši.

„Deželni zbor skleni:

Prošnja posestnikov iz Zaloga izroči se pripočilno deželnemu odboru, da on to zadevo preišče in primerno reši.“

Deželni glavlar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje pride prošnja:

- b) županstva Šmihel-Stopiče za napravo kapnic v več vaseh ondotne občine;
- b) des Gemeinbeames St. Michael-Stopitsch um Errichtung von Cisternen in mehreren Ortschaften der dortigen Gemeinde.

Poročevalec Povše:

Visoki deželni zbor! Znano je slavni zbornici iz razprave o Novomeškem vodovodu, da se je oglašilo več prebivalcev iz Podgorja in Gorjancev, kateri so želeli biti tudi deležni vodovoda, ki se bode napeljal v Novem mestu, in težko pogrešajo dobre pitne vode. Ko je deželni stavbni urad izdelaval dotični načrt, oziral se je na željo prebivalcev teh pogorskih vasi, in sicer Vina vas, Pristava, Podgrad, Mehovec, Koroška vas, Ljubna vas in Grm. Toda projekt je pokazal, da bi se morala cela naprava v toliko razširiti, ako bi se hotelo vodo spraviti v omenjene pogorske vasi, da bi celi Novomeški vodovod stal 60.000 gld. več kakor sedaj. Istotako znašajo vsakoletni obratni troški za vzdigovanje vode, ki bi se morala 350 m visoko dvigati, 1450 gld. To se je sporečilo dotičnim prebivalcem omenjenih pogorskih vasi in oni so bili sami toliko razsodni, da so videli, da ni mogoče žrtvovati tako velike svote 60.000 gld. in da bi bilo še manj možno, da bi oni prevzeli vsakoletne obratne troške v svoti 1450 gld., ki bi bili neizogibno potrebni zato, da bi dotični stroj vzdigoval vodo do njih 350 m visoko. Deželni odbor je torej opustil misel, da bi se tudi ti kraji priklopili Novomeškemu vodovodu in takrat se jim je že obljubilo, da bodo mogli biti nabave pitne vode s tem deležni, da se jim bo po drugem sistemu nabavila zdrava pitna voda. Prosilci se sedaj obračajo do visokega deželnega zbora, da se z ozirom na to, da je visoki deželni zbor za dotične vasi in Novo Mesto požrtvovalno privolil v to, da se zgradi tudi iz deželnih sredstev vodovod, ozira tudi na te vasi, ki notorično trpe na pomanjkanju pitne vode. V teh vaseh živi 1218 ljudij v 239 hišah in živine imajo ti 838 goved, 357 prešičev in 270 koz in ovac. Prebivalci tega pogorja pač ne morejo najti v drugem svoje eksistence, kakor osobito od živinoreje. Jasno pa je, da njihova živinoreja ne more biti uspešna, ker napajajo živino k večjemu z umazano, smrdljivo vodo, katero zbirajo v nekakih za to napravljenih umazanih pro-

storih in katero na cesti love, in pogoste boleznii med živino v ondotnem pogorju kažejo, da ne le ne dobiva zdrave pitne vode, ampak da trpi tudi na raznih živinskih kužnih boleznih. Oni se obračajo sedaj s prošnjo na visoki deželni zbor in pravijo, da jim je že svoj čas deželni inženjer nasvetoval, da naj napravijo kapnice, ki bi dajale zdravo in dobro pitno vodo. Poizvedeli so pri deželnem stavbnem uradu, da bi se dale kapnice po enakih tipih kakor za občino Planino na Vipavskem in sploh na Notranjskem, kjer je znašala potrebščina 2240 gld., dale tudi pri njih porabiti in proračunili so v prošnji, da bi znašali vsi troški, če se vzame 8—10 kapnic 45.000 K, tedaj 22.500 gld. Ker upajo, da bode država prispevala polovično potrebščino 22.500 K, preostalo bi njim in deželi polovica. Oni pa obečajo, da so po svojih močeh pripravljani na nje odpadajoči prispevek prevzeti z denarjem in s tem, da bodo ročna dela sami izvrševali. Ker je pa ravno pri napravi kapnic veliko ročnega dela, odvažanje materiala, je skoro upati, da bodo lahko svoj 25 ali 30% prispevek večinoma odsluzili.

Upravni odsek smatra prošnjo teh pogorskih vasi za upravičeno, ki res notorično trpe na pomanjkanju vode in umevno je, ker bodo tudi druge vasi, ki leže ob dotični progii deležne te velike dobrote zdrave pitne vode iz vodovoda, kateri se bode v prihodnjih dneh pričel graditi, da so oni tembolj željni, da tudi dobe zdravo pitno vodo, če ne so pa primorani potem naprave teh kapnic priskrbeti si pitne vode. Visoka zbornica pa je v tej zadevi že svojo naklonjenost izrazila in upravnemu odseku je bilo lahko stopiti z nasvetom pred visoki deželni zbor, ker je že visoka zbornica v XVI. seji 5. maja leta 1899. pritrčila resoluciji, katero je predlagal gospod poslanec Pfeifer za dotične okraje in ki se glasi:

„Z ozirom na to, da vasi Vina vas, Pristava, Mihovec, Konec, Koroška vas, Jurna vas in Grm troške priklopljenja k vodovodu za Novo Mesto in okolico s 60.000 gld., pa tudi vsakoletnih, obratnih troškov s 1450 gld. sedaj ne zmagajo, se deželnemu odboru naroča, da po deželnem inženirju preišče razmere v ondotnih vaseh, potem izdelata načrta, kako bi se dotični kraji preskrbeli s pitno vodo.“

S to resolucijo, kateri je pritrčila visoka zbornica, je prav za prav sklep sam že storjen in ravna se sedaj za to, da visoki zbor formalno pritrdi še predlogu, katerega stavim v imenu upravnega odseka, da se ta stvar končno reši.

Predlog upravnega odseka o tej peticiji se glasi:

„Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča odrediti, da ima deželni tehnik, ki bo vodil zgradbo Novomeškega vodovoda, o tej priliki proučiti vse vodne razmere v Podgrajskem pogorju in v Stopiški pokrajini ter da izdelata načrt za preskrbljevanje teh vasi s pitno vodo, kakor je to deželni zbor že v svoji seji z dne 5. maja l. 1899. sklenil s tem, da je pritrčil resoluciji poslanca gospoda V. Pfeiferja.“

Dovoljujem si le še navesti, da pričakuje deželni odbor predloga od deželnega stavbnega urada, da imenuje potem onega inženjerja, ki bode imel

nalogo voditi zgradbo Novomeškega vodovoda. Dotični inženjer bode več mesecev lociran v Novem Mestu in mogoče mu bo tudi, da bo pregledal vse te vasi in poročal deželnemu odboru, ali je potom kapnic mogoče skrbeti za te vasi in če bo deželni odbor prišel do tega prepričanja, mu bode lahko naročil, da naj izdelava načrt, ki se predloži visokemu deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju v odobritev. S tem bo želji teh gorjanskih vasi ustrezno, ki so silno potrebne zdrave pitne vode.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo z predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Glede prošnje:

- c) društva v pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja za prispevek;
- c) des Vereines zur Förderung der Morast-cultur in Laibach um Bewilligung eines Beitrages.

omenjam, da mi jo je gospod načelnik upravnega odseka z opombo vrnil, da spada ta prošnja v področje finančnega odseka.

Ker mislim, da visoka zbornica nima ničesar proti temu, izročam to prošnjo finančnemu odseku.

Na dnevnem redu sicer ni poročilo finančnega odseka glede nujnega predloga gospoda poslanca Pfeiferja o podelitvi podpore pogorelcem v Vel. Mračevem, ker je pa stvar v finančnem odseku že rešena in je visoki deželni zbor v zadnji seji sklenil, da ima isti v prihodnji seji o njej poročati, ni za držka, da se sedaj to zgodi.

Prosim torej gospoda poročevalca dr. Papeža, da o tej stvari poroča.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki zbor! V imenu finančnega odseka poročam o nujnem predlogu gospoda poslanca Pfeiferja glede podpore za pogorce v vasi Veliko Mračvo v Krškem okraju. Kadar se vsako leto začne delovanje po travnikih in njivah in se množi tako, da skoro noben odrasel domači človek ni ostal doma in da ostanejo skoro samo otroci v hišah brez nadzorstva, tedaj se pojavljajo najpogostejše požari. To je izjemoma letos v tem času, ko ima zasedanje deželni zbor in ravno, ker je v tem kritičnem času sklican deželni zbor, je po naključju naletel na to, da mu prihajajo nujni predlogi za podpore pogorelcem. Če bi bili vsako leto ob tem času zbrani, bi imeli vsako leto to žalostno ulogo doživeti in reševati take predloge, nujne predloge, da bolje rečem, kateri bi faktično pomnožili delo. Če bi v tem času deželni odbor imel rešiti tak referat, potem bi rešil na podlagi danega mu kredita take prošnje in težko

je misliti take slučaje, da bi moral rešiti prošnjo in prekoračiti dani mu kredit. Tako je pa letos, kakor rečeno, prišel deželni zbor v ta položaj, rešiti dotične predloge glede pogorelcev v raznih krajih, tako za Gorenjo vas in poleg tega za Kropo in zdaj je tretji požar, ki je bil morebiti največji izmed vseh treh in o tem imam poročati v imenu finančnega odseka.

Konstatiralo se je v finančnem odseku, da je poročilo, katerega nam je podal v svojem nujnem predlogu gospod poslanec Pfeifer, istinito, namreč da je 124.000 K škode in da je oškodovanih 24 gospodarjev in sicer so 21 izmed teh gospodarjev pogorele hiše z vsemi poslopji in le pri treh drugih hišah so ostala stranska poslopja.

Podpora je tako nujna, da je tudi Njegovo Veličanstvo podarilo takoj 2000 K ponesrečencem. Finančni odsek je sklenil 3000 K podpore za vas Veliko Mračvo; in jaz torej predlagam v imenu finančnega odseka, da se dovoli 3000 K podpore tem pogorelcem.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Grasselli ima besedo.

Poslanec Grasselli:

Visoki deželni zbor! Povod, da sem se oglasil k besedi, ni konkretni predlog, katerega je sedaj oznanil gospod poročevalec finančnega odseka deželnemu zboru, pač pa je treba, da odgovorim na nekatere besede, katere je on spregovoril o uvodu pred svojim predlogom, ne da bi bile te besede ravno v neposredni in potrebni zvezi s tem konkretnim predlogom. Gospod poročevalec je izrekel mnenje, da je ravno sedanjí čas, v katerem zboruje deželni zbor, vzrok, da se ima deželni zbor baviti z nujnimi predlogi o podporah za požarne škode. On je navel, da se je visoka zbornica dosedaj bavila s tremi takimi predlogi. Jaz popravljam to trditev v toliko, da smo, hvala Bogu, samo dva imeli, ker prvi požar v Gorenji vasi, ki je bil — nasproti mnenju poročevalca to omenjam — veliko večji, kakor oni v Velikem Mračevem, tisti požar je bil že pred zasedanjem deželnega zbora in dotično prošnjo rešil je deželni odbor.

Jaz bi pa pri tej priliki opozoril visoko zbornico na neumestnost reševanja takih stvari nujnim potom. Da se taki predlogi stavijo v deželnem zboru, to se seveda ne da zabraniti in je tudi popolnoma opravičeno, ampak da se taki predlogi za podpore pri požarih nujnim potom rešujejo, to je po mojem mnenju popolnoma napačno. Pri takih stvareh je treba poizvedovanj, je treba informacij, da se primerno in pravično reši dotična prošnja.

Popolnoma naravno je, da deželni zbor ne more imeti zanesljivih podatkov, če se 48 ur po požaru sproži v deželnem zboru predlog za podporo. Seveda neka podlaga je dana. Trdi se „škoda je toliko in toliko“. A take številke so elastične in jaz bom v tem oziru le opozoril na številke pri zadnjih treh velikih požarih v deželi.

V Gorenji vasi se je sprva trdilo, da je škoda znašala 120.000 kron. Deželni odbor je pozval žu-

panstvo, da naj v sporazumljenju z župnikom preračuni škodo, in sestavi izkaz o škodi, in ta izkaz ki je sestavljen natanko po posebnih objektih, po vrsti živine, ki je takrat konec vzela, glede orodja, glede oblekè, glede pohištva, ta izkaz je izkazal konečno škodo v znesku 106.000 kron.

Ravno tako nasprotje glede škode vidi se v Kropi. V Kropi se je, če se ne motim, po uradnem viru cenila škoda na 130.000 kron. Račun pomožnega odbora Kroparskega pa pravi, da je škoda znašala najmanj 100.000 kron. In tudi v poslednjem slučaju se niso ujemale številke, ker okrajni glavar na čegar poročilo se je poslanec Pfeifer opiral, pravi, da škoda znaša 124.000 kron, orožništvo pa je poročalo, da škoda znaša nekaj preko 95.000 K.

Torej take razlike se nahajajo povsod in jaz sem prepričan, da niti ena niti druga cenitev ni popolnoma pravična. Sicer je pa to postranska stvar, vendar je pa potrebno, da se v vsakem takem slučaju vrše poizvedovanja ne samo glede velikosti škode, ampak tudi glede na to, kaka podpora je primerna z ozirom na gospodarski položaj poškodovancev. Škoda je lahko velika, potreba podpore pa ne tako velika, ker se morda nahajajo poškodovanci v razmerno boljšem gospodarskem položaju.

Take pozvedbe pa niso mogoče, če se taki predlogi nujnim potom rešujejo, in zato bi jaz pri tej priliki, ker imam pri deželnem odboru ravno s takimi stvarmi posla, in sem se osvedočil, da včasih jako čudne stvari zahtevajo poškodovanci ali ljudje, ki so jim nagnjeni, priporočal, da bi visoka zbornica ne postavila principa ali pravila, da se take stvari rešujejo v deželnem zboru. Jaz mislim, da je veliko primernejše, da se take prošnje, kakor marsikatero prošnje, s katerimi si deželni zbor ne more pomagati, odstopijo v poslovanje deželnemu odboru, o katerem se pač ne more reči, da bi pri takih prilikah ne posloval točno in vestno.

Ker pa že ravno o teh stvareh govorim, opozoriti moram na neko drugo prikazen, ki se nam usiljuje, če primerjamo te škode, na drugej strani pa tudi zavarovanja na različnih teh treh pogoriščih.

Kakor sem že preje omenil, je bil požar v Gorenji vasi na vsak način največji med vsemi tremi požari. Pogorelo je tam vsega skupaj objektov in sicer 27 hiš in 13 gospodarskih poslopij in razun tega 25 glav živine.

V Kropi je pogorelo le 14 hiš in v Kropi obširnejših gospodarskih poslopij v vasi sami sploh ni. Kar se tiče vasi Veliko Mračevo je po izkazu, ki ga je gospod poročevalec poprej označil deželnemu zboru, pogorelo 21 hiš in pri teh 21 hišah tudi gospodarska poslopja, razun tega pa še 3 gospodarska poslopja, katerih gospodarjem so bile hiše rešene.

Zanimivo pa je, kako so bili ljudje v teh krajih zavarovani.

V prvi vrsti je treba konstatirati, da so bili povsod ljudje jako nezadovoljni, v nika-koršnem razmerju s pravo vrednostjo objektov. Tako je v Gorenji vasi zavarovalnina znašala 22.000 K, v Kropi 19.400 K in v Velikem Mračevem znašala 32.000 K.

Gospoda moja, to je gotovo jako žalostno znamenje, da se naši ljudje še tako malo zavedajo dobrote zavarovanja in zato je tudi vse hvale vredno, da je visoka c. kr. deželna vlada obrnila svojo pozornost na to stvar; in baš v zadnjih časih je političnim gosposkam po deželi poslala razpis, v katerem jih je opozarjala na te mnoge požare, ki so se nam posebno letos primerili in jim naročila, da imajo skrbeti, da se bo deželni zakon o požarni policiji strogo izvrševal; vrhu tega pa je deželna vlada tudi politične gosposke pozvala, da naj vplivajo na prebivalstvo gledé zavarovanja in poučujejo ljudi o dobroti zavarovanja.

No, gospoda moja, pri indolentnosti našega prebivalstva je — žalibog moram to reči — od tega hvalevrednega koraka deželne vlade pričakovati vendar le jako malo vspeha.

Jaz mislim, gospoda moja, tukaj bi bilo polje za dušne pastirje, kateri naj bi navajali ljudstvo in ga proučevali, kje mu je iskati svoje koristi in kako se mu je obvarovati velike škode. (Klici v središču: — Klufe im Centrum: „Dobro! Dobro!“).

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poslanec Pfeifer:

V imenu obdarovanih pogorelcev se zahvaljujem visoki zbornici za izdatno deželno podporo in se nadjam, da bodo tudi ti pogorelci se hvaležne izkazali slavnemu deželnemu odboru.

Deželni glavar:

S tem je rešen dnevni red današnje seje.

Naznanjam, da bo prihodnja seja v petek dne 5. t. m. ob 9. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje: — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Dalje naznanjam, da ima finančni odsek sejo takoj sedaj in drugo pa jutri ob 10. uri dopoldne.

Upravni odsek nima seje.

Sklepam sejo.

Sklep seje ob 12. uri 30 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 12 Uhr 30 Minuten Nachmittag.